

**ข้อบังคับของรัฐสภา
ว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา
พ.ศ. ๒๕๒๖**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖ ประธานรัฐสภาออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับของรัฐสภาว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๒๖”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อบังคับของสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖

ข้อ ๔ เครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา ให้มี ๔ ชนิด คือ

- (๑) เครื่องแบบปกติ
- (๒) เครื่องแบบครึ่งยศ
- (๓) เครื่องแบบเต็มยศ
- (๔) เครื่องแบบสโมสร

ข้อ ๕ เครื่องแบบปกติ มี ๕ แบบ คือ

- ก. เครื่องแบบปกติขาว
- ข. เครื่องแบบปกติทากีคอตั้ง
- ค. เครื่องแบบปกติทากีคอพับ
- ง. เครื่องแบบปกติทากีคอแฉะ
- จ. เครื่องแบบปกติทากีเกมเขียว

ก. เครื่องแบบปกติขาว ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

สมาชิกชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีขาว กะบังหน้าทำด้วยหนัง หรือวัสดุเทียมหนังสีดำ สายรัดคางสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร มีมุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ คู่ ผ่าพื้นหมวกสีขาว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปัก ดิ้นสีทอง สูง ๕ เซนติเมตรบนหมอนสักหลาดสีขาว

สมาชิกหญิง ให้ผู้นุโลมตามแบบหมวกของสมาชิกชายแต่เป็นทรงอ่อน

(๒) เสื้อ

สมาชิกชาย ให้ใช้เสื้อแบบราชการสีขาว ใช้คุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ ๕ คุม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

สมาชิกหญิง ให้ใช้เสื้อนอกคอแบบสีขาวแบบคอป้านแขนยาวถึงข้อมือ มีตะเข็บหลัง ๔ ตะเข็บ ที่แนวสาบอกมีคุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร ๕ คุม มีกระเป๋าข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเจาะเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋าและให้ใช้เสื้อคอพับแขนยาวสีขาวผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสี

การประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

(๓) อินทรีธนู

ให้มีอินทรีธนูแข็งกว้าง ๔ เซนติเมตร ยาวตามความยาวของบ่าพื้นสีกกลาสีดำปักด้ายสีทองเป็นลายประจายามเต็มแผ่น ติดทับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ด้านคอปลายมนติดคุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก

(๔) กางเกง กระโปรง

สมาชิกชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวขาว ไม่พับปลายขา

สมาชิกหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาวยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อย

(๕) รองเท้า ถุงเท้า

สมาชิกชาย ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหนังสีดำชนิดผูก ถุงเท้าสีดำ

สมาชิกหญิง ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหนังสีดำปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลายสันสูงไม่เกิน ๓ เซนติเมตร ถุงเท้าขาวสีเนื้อ

(๖) เครื่องหมายสังกัด

ให้มีเครื่องหมายรูปรัฐธรรมนูญอยู่ภายในวงกลม มีรัศมีโดยรอบขนาดสูง ๒.๕ เซนติเมตร ทำด้วยโลหะโปร่งสีทองสำหรับสมาชิกชาย ให้ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้างส่วนสมาชิกหญิง ให้ติดที่คอแบบของเสื้อตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ข. เครื่องแบบปกติกากีคือตั้ง ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่สีของหมวก ผ้าพันหมวก หมอนสักหลาดสำหรับปักตราครุฑพ่าห์ เสื้อ และกางเกง หรือกระโปรงเป็นสีกากีหรือสีกากีน้ำตาล

ให้ใช้เครื่องแบบนี้แทนเครื่องแบบปกติขาวในโอกาสไปงานพิธีในต่างจังหวัดหรือตามหมายกำหนดการ

ค. เครื่องแบบกากีคือพับ ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

สมาชิกชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีกากีหรือสีกากีน้ำตาลเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติกากีคือตั้ง เว้นแต่ตราครุฑพ่าห์ที่หน้าหมวกให้ใช้ตราครุฑพ่าห์ใบบัวนกทำด้วยโลหะสีทอง สูง ๒.๕ เซนติเมตร และสายรัดคางให้ใช้สายรัดคางหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ

สมาชิกหญิง ให้อนุโลมตามแบบหมวกของสมาชิกชายแต่เป็นทรงอ่อน

(๒) เสื้อ

ให้ใช้เสื้อเชิ้ตสีกากีหรือสีกากีน้ำตาลแขนยาวรัดข้อมือ มีคุมที่ข้อมือข้างละ ๑ คุม หรือแขนสั้นมีกระเป๋าเย็บติดที่หน้าอกเสื้อข้างละ ๑ กระเป๋า ที่กระเป๋ามีแถบอยู่ตรงกลางตามทางคี่กว้าง ๓.๕ เซนติเมตร มีใบปกกระเป๋าปูมขนชายกลางแหลม ที่ปากกระเป๋า

ทั้งสองข้างติดคุมข้างละ ๑ คุม สำหรับขัดกับใบปกกระเป๋ ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีสาบกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ติดคุมตามแนวอกเสื้อ ๕ คุม ระยะห่างกันพอสมควร และติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทรีขนูสีเดียวกับเสื้อ ยามตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนปลายขัดคุมติดกับตัวเสื้อ คุมที่กล่าวนี้มีลักษณะเป็นรูปกลมแบนทำด้วยวัสดุเดียวกับเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธีหรือเข้าที่ชุมนุมชน ให้ใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสี สอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อได้ คุมเม็ดที่สอง

การประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

(๑) *อินทรีขนู

ให้ใช้อินทรีขนูอ่อน มีแถบสีเหลืองหรือสีทอง กว้าง ๓ เซนติเมตร ติดทางด้านอินทรีขนู ๑ แถบ และแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ติดเรียงกันต่อไปอีก ๒ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร การติดแถบให้ติดตามขวางที่ด้นอินทรีขนู แถบแรกให้ห่างจากด้นอินทรีขนู ๕ มิลลิเมตร และแถบต่อไปเว้นระยะห่างกัน ๕ มิลลิเมตร และมีเครื่องหมายทำด้วยโลหะสีทอง เป็นรูปรัฐธรรมนูญอยู่กลางพระมหามงกุฏ ประกอบด้วยรวงข้าว และดอกบัวตูมวงล้อมอยู่เบื้องล่างขนาดสูง ๕ เซนติเมตร ติดทับบนแถบ

(๔) กางเกง กระโปรง

สมาชิกชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสี kaki หรือสี kaki นวล ขาว ไม่พับปลายขา

สมาชิกหญิง ให้ใช้กางเกงแบบสมาชิกชาย หรือกระโปรงสี kaki หรือสี kaki นวล ขาว ปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย

(๕) เข็มขัด

ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายถักสี kaki กว้าง ๓ เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางนอนปลายมน กว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๕ เซนติเมตร มีรูปครุฑคุณนูนอยู่กึ่งกลางหัวเข็มขัด ไม่มีเข็มสำหรับสอดครุ ปลายเข็มขัดหุ้มด้วยโลหะสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร

(๖) รองเท้า ถุงเท้า

สมาชิกชาย ให้ใช้รองเท้านุ่มสีน้ำตาลดำชนิดผูกหรือหุ้มข้อหนังสีดำ ถุงเท้าสีดำ

สมาชิกหญิง ถ้าใช้กางเกง ให้ใช้รองเท้านุ่มสีน้ำตาลดำปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ถุงเท้าสีน้ำตาล ถ้าใช้กระโปรงให้ใช้รองเท้านุ่มสีน้ำตาลดำปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน ๓ เซนติเมตร ถุงเท้าขาวสีเนื้อ

ง. เครื่องแบบปกคิสิกาคีคอบเบะ ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

สมาชิกชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสี kaki หรือสี kaki นวล เช่นเดียวกับเครื่องแบบปกคิสิกาคีคอบเบะ

สมาชิกหญิง ให้ผู้นุโลมตามแบบหมวกของสมาชิกชายแต่เป็นทรงอ่อน

(๒) เสื้อ

ให้ใช้เสื้อสี kaki หรือสี kaki นวลคอบเบะแบบคอตั้ง แขนสั้น ปลอกเอว ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีคุมที่อกเสื้อ 3629 . ๔ คุม มีกระเป๋ายึดติดภายนอกเป็นกระเป๋ายาวและล่างอย่างละสองกระเป๋ายาว กระเป๋ายาวมีใบปกมนชายกลางแหลม มีแถบกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ตรงกึ่งกลางกระเป๋ายาวข้าง กระเป๋าล่างเป็นกระเป๋ายาวมีใบปกมนชายกลางแหลม มีคุมที่ปากกระเป๋ายาวข้าง

ละ ๑ คม สำหรับขัดกับใบกระเป่าคุดที่มีลักษณะเป็นรูปกลมแบนทำด้วยวัสดุเดียวกับเสื่อ ที่เอา ด้านหลังคาดด้วยผ้าสีเดียวกับเสื่อขนาดกว้าง ๕ เซนติเมตร และติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื่อด้านหน้าทั้งสองข้าง

การประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับที่อกเสื่อเบื้องซ้าย

(๓) อินทธนู กางเกง กระโปรง เข็มขัด รองเท้า ถุงเท้า ให้ใช้เช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติภาคีคอป

ให้ใช้เครื่องแบบนี้แทนเครื่องแบบปกติภาคีคอปได้ในโอกาสอันควร

จ. เครื่องแบบปกติภาคีเกมเขียว ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ให้ใช้หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีภาคีเกมเขียว ที่หน้าหมวกเหนือแก๊ปติดตราครุฑพ่าห์ ใบบัวกนกทำด้วยโลหะสีทองสูง ๓ เซนติเมตร หรือปักตราครุฑพ่าห์ด้วยด้ายหรือไหมสีเหลืองหรือสีทอง สูง ๓ เซนติเมตร

(๒) เสื่อ

ให้ใช้เสื่อคอกเปิดสีภาคีเกมเขียว ไม่มีสาบอกที่คอและแนวอกมีคุด ๖ คม ขัดคุดปิดคอได้ มีลิ้นปิดอกแขนยาวแบบทรงกระบอก ที่อกมีกระเป่าไม่มีสาบปะข้างละ ๑ กระเป่า มุมกระเป่าและปกกระเป่าเป็นรูปตัดพองาม มีปกขัดคุดข้างละ ๑ คม ทำด้วยวัสดุเดียวกับเสื่อรูปกลมแบนขนาดเล็ก ชายเสื่อตัดตรงไม่มีเว้า ที่ปกคอเสื่อทั้งสองข้างปักด้วยด้ายหรือไหมสีเหลือง หรือสีทอง เป็นรูปรัฐธรรมนูญอยู่ภายในวงกลม มีรัศมีโดยรอบ ขนาดสูง ๒.๕ เซนติเมตร

(๓) กางเกง

ให้ใช้กางเกงขาสีกาภาคีเกมเขียว ไม่พับปลายขาที่แนวตะเข็บกางเกงด้านข้างเป็นกระเป่าปะ ปากกระเป่าเฉียงไม่มีปกและจะมีกระเป่าหลังเป็นกระเป่าปะ มีปกขัดคุดกระเป่าละ ๑ คมด้วยก็ได้ ตะเข็บกางเกงทุกตะเข็บต้องเป็นตะเข็บคู่

(๔) เข็มขัด

ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายถักสีภาคีเกมเขียว กว้าง ๓ เซนติเมตร หัวเข็มขัดและปลายเข็มขัดให้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับเข็มขัดของเครื่องแบบปกติภาคีคอป

(๕) รองเท้า

ให้ใช้รองเท้าสูงครึ่งน่องสีภาคีเกมเขียวหรือสีดำ มีรูร้อยเชือก

ให้ใช้เครื่องแบบนี้เป็นเครื่องแบบสนาม ในโอกาสตรวจการเฉพาะกิจ

ข้อ ๖ เครื่องแบบครึ่งยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่กางเกงหรือกระโปรงให้ใช้ผ้าสักหลาดหรือเสิร์จสีดำประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ไม่สวมสายสะพาย

ข้อ ๗ เครื่องแบบเต็มยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบครึ่งยศประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สวมสายสะพาย

ข้อ ๘ เครื่องแบบสโมสร

เครื่องแบบสโมสรสำหรับสมาชิกชาย มี ๓ แบบ

(๑) เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบเต็มยศ

(๒) เครื่องแบบสโมสร ข. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร

ก. เว้นแต่เสื้อ ให้ใช้เสื้อสโมสรสีขาวทำด้วยผ้าสักหลาด หรือเสิร์จเปิดอก ปาดเอว มีคุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก ติดที่ข้อมือข้างละ ๓ คุม ที่ระหว่างอกกับเอวข้างละ ๓ คุม และที่บรรจบเส้อมีคุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ข้างละ ๑ คุม คุมนี้มีสายสร้อยสีทองร้อยติดกัน ประกอบด้วยเสือกักสีขาว มีคุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ๓ คุม และเสื้อเชิ้ตสีขาวอกแข็ง ข้อมือ แข็งคอเชิ้ตชั้นเดียว แบบปักผีเสื้อ ผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนหูกระต่ายเครื่องหมายสังกัด ให้ติดที่คอเบาะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้าง เหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(๓) เครื่องแบบสโมสร ค. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ข. เว้นแต่เสื้อเชิ้ตอกแข็ง ให้ใช้เสื้อเชิ้ต อกอ่อนสีขาว และเสือกักให้ใช้แพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอวแทนแพรแถบนี้ ส่วนกลางด้านหน้า กว้าง ๑๒ เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียวกว้าง ๑๑ เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลังสมาชิกหญิง ให้แต่งตามสมัยนิยม

ข้อ ๕ เครื่องแบบปกติขาว เครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบเต็มยศและเครื่องแบบสโมสรให้แต่งตามหมายกำหนดการ

ข้อ ๑๐ อดีตสมาชิกรัฐสภา ให้แต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภา เว้นแต่เครื่องหมายสังกัดให้ติดที่อกเสื้อเบื้องขวา

ข้อ ๑๑ อดีตสมาชิกรัฐสภาผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่มีสิทธิแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา คือ

(๑) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๔) เป็นบุคคลที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๕) ประพฤติตนในทางที่อาจเป็นการเสื่อมเสียเกียรติของรัฐบาล และประธานรัฐสภาสั่งให้ผู้นั้นงดแต่งเครื่องแบบสำหรับ อดีตสมาชิกรัฐสภา ในระยะเวลาที่กำหนดหรือตลอดไป

ข้อ ๑๒ นอกจากเครื่องแบบดังได้กล่าวแล้วในข้อ ๔ ให้มีเครื่องหมายโลหะสีทองมีลักษณะริขะขนาดความสูง ๑.๕ เซนติเมตร ตรงกลางมีรูปรัฐธรรมนูญประดิษฐานบนพานสองชั้น อยู่ในวงกลมมาติธงชาติไทย ตอนบนเหนือวงกลมเป็นรูปยอดโดมของ พระที่นั่งอนันตสมาคม และเบื้องล่างของวงกลม มีข้อความว่า “สมาชิกรัฐสภา” รายละเอียดตามภาพท้ายข้อบังคับ

เครื่องหมายนี้ให้ใช้ประดับที่กลางอกเสื้อเบื้องขวา เหนือแนวกระเป๋ายกเวลาแต่งกายเครื่องแบบและให้ใช้ประดับที่รั้งคอกับของเสือนอกเบื้องซ้ายในเวลาแต่งกายสากล

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖

จารุบุตร เรืองสุวรรณ

ประธานรัฐสภา

หมายเหตุ:

*ความใน (๓) ของข้อ ๕ ก. เดิมถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดยข้อ ๓ แห่งข้อบังคับของรัฐสภา ว่าด้วยระเบียบสมาชิกสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘

*ความในข้อ ๑๒ เดิมถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดยข้อ ๑๒ แห่งข้อบังคับของสภา ว่าด้วยระเบียบสมาชิกสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒